

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (főszak)

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	LM4161 Klasszikus magyar irodalom (1849-1908)							
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. T. Szabó Levente habilitált egyetemi docens							
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Zabán Márta egyetemi adjunktus, dr. T. Szabó Levente hab. egyetemi docens							
2.4 Tanulmányi év	2	2.5 Félév	2	2.6 Az értékelés módja	Vizsga	2.7 A tantárgy típusa	Tartalma szerint	DS
							A tantárgy jellege (kötelező/választható/faktultatív)	Kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1 Heti óraszám	5	melyből: 3.2 előadás	3	3.3 szeminárium	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	5	melyből: 3.5 előadás	3	3.6 szeminárium	2
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					20
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					10
Konzultáció					10
Vizsgák					9
Más tevékenységek.....					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	69				
3.8 A félév össz-óraszám	125				
3.9 Kreditszám	5				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• nincsen
4.2 Kompetenciabeli	• nincsen

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	vetítő, internethozzáférés, laptop, hangszórók
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	vetítő, internethozzáférés, laptop, hangszórók

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	C4.1 Az anyanyelvű irodalom változásának leírása és példázása C4.2. Az anyanyelvű irodalom változási formáinak magyarázata (korszakok, irányzatok, műfajok stb.) és az irodalmi jelenségek történeti és kulturális kontextusban való értelmezése. C4.3. A különféle szövegek és kontextusok közti kapcsolatteremtés és szövegelemzés ezek segítségével. Irodalmi szövegek különféle nézőpontból történő értelmezése és értelmező képzetek sikeres használata.
Általános kompetenciák	CT1. A nyelv és irodalomtudományi szakterület összetevőinek a szakmai etika szellemében való használata CT2. Csoportban való együttműködés CT3. Egyéni fejlődési terv megvalósítása; a célok elérése tanulási folyamatok, csoportos tevékenységek és intézményi programokon való részvétel segítségével

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	Ismert, bevett és a hallgatók számára teljességgel ismeretlen, kánonbővítő céllal beemelt alapszövegek értelmező feldolgozása és az így nyert nézőpontok, fogalomrendszerek, illetve interpretációs technikák alkalmazása kijelölt klasszikus magyar irodalmi és velük összefüggő világirodalmi művek összehasonlító vizsgálatában.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	A tantárgy részletes alapozó bevezetés a klasszikus magyar irodalomba, alaptárgyként heti háromórás előadás (és ugyanekkora szeminárium) formájában problémacentrikusan járja körül a 19. század második felének magyar irodalmát európai kulturális és irodalmi kontextusban, külön sorozatot szentelve a modernizáció és az irodalom lehetséges történeti összefüggéseinek és különleges hangsúlyt fektetve a hasonló időszakot értelmező európai irodalomtörténeti eredményekre.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés a 19. század „második felének” „magyar” „irodalmába”. Mitől és hogyan korszak a 19. század második fele az irodalomban? A korszak forrástípusai, korszakhatárai, az irodalomtörténet és a korszakkal foglalkozó más historiográfiai ágazatok lehetséges viszonya. Az irodalom nemzetfogalmi: az irodalmi nemzetfogalmak szerepe a korabeli magyar nemzetépítési törekvésekben. Hogyan, miért és mikor lehet / érdemes világirodalmi kontextusban érteni a korszak magyar irodalmát?	Problémafelvetés és fogalomtisztázás	
2. Az irodalmi kultuszképződés századközépi mechanizmusai. Az irodalmi megőrzés új politikája és a modern, nyilvános múzeumok létrejötte. Az irodalmi emlékezet és a modernség új vizuális fordulata: a panteonizáció, a muzealizáció és az irodalmi kultuszok vizualitása.	Nagyobb léptékű, a korszak átlátáshoz szükséges jelenségek problematizálása, ezen keresztül egyes szövegek és szövegcsoporthoz megértése	
3. Az irodalom társadalomtörténeti értelemben vett modernizációja: az irodalmi szakmák / hivatások / foglalkozások létrejötte. A modern magyar irodalmi értelmiség létrejötte és legfontosabb ideológiai európai irodalmi környezetben.	Idem	
4. A társadalomtörténeti értelemben vett specializált modern tudományok kialakulása és az irodalmi mező szakosodása: a szépirodalom és az irodalmi metabszéd	Idem	

elválása. Az irodalmi metabeszéd specializált formáinak létrejötte: az irodalmi kritika mint műfaj önállósulása és változatainak kialakulása, a narratív irodalomtörténet kezdetei, a magyartanári szerep kialakulása és tartalma. Az irodalmi szakosodás formáiról való viták: a szaknyelv kimunkálásának dilemmái		
5. A modern dilettantizmus kialakulásának mechanizmusai a magyar irodalomban: az amatőr és a dilettáns fogalmainak szerepváltása és a dilettantizmus értékelő képzeté válása a 19. század közepének jelentős irodalmi eszmecseréiben. A dilettantizmus és irodalmi profizmus új megkülönböztetésének szerepe az irodalmi modernizációban.	Idem	
6. Kisajátított korszak? A újrafeltalált középkor változatai a 19. századi magyar és világirodalomban. Az „újrahasznosított” középkor mint a magyar és európai epika sikerének egyik mozgatórugója	Idem	
7. A világ első összehasonlító irodalomtudományi lapja, az Összehasonlító Irodalomtörténelmi Lapok / Acta Comparationis Litterarum Universarum. Nemzeti és nemzetközi kontextusok egy fórum működésének megértéséhez	Idem	
8. A modernitás irodalmi diskurzusai és a szöveggé írt város: metropolisz-narratívák a 19. század végének magyar és közép-európai irodalmi diskurzusában. Elhagyatottság, vidékiség: a kisváros mögöttes tere az irodalomban és a modern provincializmus képzetének feltűnése.	Idem	
9. Az új népiesség és az antimodernizmus kulturális toposzai. Az új népiesség változatai, az irodalmi regionalizmus változatai és az irodalom által forgalmazott Erdély-képek. A primitív mint modern: a népi primitivitás képe, a primitívizmus művészeti irányzata és a modernizáció hagyománybontó elképzelései az új népiesség egyik vonulatában.	Idem	
10. A modernista szubjektum néhány új elbeszélési stratégiája a prózában, a lírában és a drámában: az én szóródása és a narcizmus poétikai következményei. A bohémság és a dandyzmus mint társadalmi jelenségek és irodalmi alakváltozataik Mikszáth, Ignóty, Asbóth, Tolnai és mások szövegeiben. A szubjektum elbeszélése és a novellaciklus mint poétikai képződmény	Idem	
11. A betegség mint az irodalmi modernség értelmező metaforája. A kórok szerepe a nyugati és magyar naturalista poétikai elképzelésekben. Ajzószerék, kábítószerék és poétikai stratégia: az érzékelés modern poétikái. Nevrozusság, hisztéria, örület, bolondság: a normalitás és az örület társadalomtörténeti reprezentációi és irodalmi újraírásai Thury, Mikszáth, Lovik, Csáth és mások műveiben. Hisztérikus testek: a test modernista poétikái a magyar irodalomban.	Idem	
12. Művészetképek és művészetértelmezések a 19. század utolsó időszakának magyar irodalmában. Az antikvitás mint sajátos kulturális tradíció instrumentalizálása a magyar irodalmi modernségben. Idem	Idem	

13. A magyar színházi élet alakulása a 19. század második felében, különös tekintettel a kolozsvári színház működésére	Idem	
14. A „fiatal írók” irodalma és az irodalmi lázadás önértelmező elbeszélései a századforduló irodalmában. Az új irodalmi csoportosulások és a korszakváltás vélelmezése: <i>A Hét</i> és a <i>Nyugat</i> indulása.	Idem	

Bibliográfia

Kötelező szépirodalmi munkák

Ady Endre: *A magyar ugaron és A daloló Párizs* című versciklusok (az *Új versek* című kötetből), *A duk-duk affér*, *Le femme fatale* (1909)

Ambrus Zoltán: *Melancholic*, *Gyanu*, *A tóparti gyilkosság*

Arany János: *A rab gólya*, *Álom-való*, *A dalnok búja*, *Visszatekintés*, *Dante*, *A vándor cipő*, *Sejtelem*, *Évnapra*, *Ősszel*, *Vojtina-levelek*, *A sárkány*, *Gondolatok a békekongresszus felől*, *Letésem a lantot*, *Kertben*, *Évek, ti még jövőre évek*, *Fiamnak*, *Mint egy alélt vándor*, *Az örök zsidó*, *Rákócziné*, *A walesi bárdok*, *Ágnes asszony*, *Szondi két apródja*, *V. László*, *Sejtelem*, *Rozgonyiné*, *Török Bálint*, *Szibinyáni Jank*, *Szondi két apródja*, *A hamis tanú*, *Ágnes asszony*, *Széchenyi emlékezete*, *Honann és hová?*, *A lepke*, *Vásárban*, *Hídavatás*, *Az üneprontók*, *Temtremhívás*, *A képmutogató*, *Kozmopolita költészet*, *A tamburás öregúr*, *Kertben*, *Vörös Rébék*, *Naturam furca expellás...*, *Honnan és hová*, *A tölgyek alatt*, *Éjféli párbaj*, *Lejtőn*, *Magányban*, *Rendületlenül*, *Az üneprontók*, *Tengeri-hántás*, *Epilógus*

A nagyidai cigányok, *a Toldi-trilógia darabjai*, *Bolond Istók*

Naiv eposzunk

Arany László: *A délibábok hőse*

Asbóth János: [Álmok álmodója](#)

Bródy Sándor: *A nap lovagja*

Cholnoky László: *Prikk mennyei útja*

Czóbel Minka: *Eunoia*

Csáth Géza: *A varázsló kertje*, *Találkoztam anyámmal*

Csiky Gergely: *Gombos úr válópöre*

Gozsdu Elek: *Spleen*

Gyulai Pál: *Egy régi udvarház utolsó gazdája*, [A tárcaelbeszélésekről](#)

Heltai Jenő: *De profundis*, *Tőzse-dal*

Ignotus Hugó: *Kelet népe*

Jókai Mór: *Egy magyar nábob*, *Ahol a pénz nem Isten* vagy *Politikai divatok*

Justh Zsigmond: *Művész-szerelem*

Kemény Zsigmond: *A szív örvényei*, *Rajongók*

Kiss József: *De profundis*, *Influenza*

Komjáthy Jenő: *Schopenhauer*

Lovik Károly: *A gyilkos*, *Árnyéktánc*

Meltz Hugó / Hugo von Meltzl: *A kritikai irodalomtörténet fogalmáról*

Madách Imre: *Az ember tragédiája*

Mikszáth Kálmán: *A jó palócok*, *Új Zrínyiász*, *Beszterce ostroma*

Petelei István: [Klasszi](#), *Parasztszégyen*

Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*, *Don Juan a másvilágon*

Tömörkény István: [Postavárás](#)

Vajda János: *A kárhozat helyén*, *Húsz év múlva*, *Harminc év után*, *A virrasztók*, *Luzitán dal*, *De profundis*, *Memento mori*, *Köröndnél*, *Vasúton*

Kötelező szakirodalmi munkák:

Dávidházi Péter, *Sejtelem*, avagy a költészet vigasza, *Holmi* 2009/10. (<https://www.holmi.org/2009/10/davidhazi-peter-a-sejtelem-avagy-a-kolteszet-vigasza>)

Magyar irodalom, szerk. Gintli Tibor, Akadémiai Kiadó, 2010. (kötelező egy, szabadon, a hallgató érdeklődésének és tájékozódásának megfelelően választható fejezetből a kézikönyvnek a 19. század második felét tárgyaló, Szilágyi Márton és Vaderna Gábor által írt részéből): 429-503 vagy 503-596 vagy 596-630.

Hansági Ágnes, *Tárca – regény – nyilvánosság: Jókai Mór és a magyar tárca-regény kezdetei*, Ráció Kiadó, Budapest, 2014, 175-195.(a IV. fejezet 1-3. alfejezete)

Hites Sándor, *A pénz mint papír és írás: Jókai esete a bankjegyekkel 1848-ban* = “Író leszek, semmi más...” Irodalmi élet, irodalmiság és öntükröző eljárások a Jókai-szövegekben, szerk. Hansági Ágnes és Hermann Zoltán, Balatonfüred 2015, 63-81.

T. Szabó Levente, Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában, L’Harmattan, Budapest, 2007. (Ligatura Könyvek 3.) (kötelező a könyv második, illetve egy tetszőlegesen választható fejezete)

Szegedy-Maszák Mihály, *Világirodalmi távlat megteremtése. 1908. Megjelenik a Nyugat folyóirat első száma* = A magyar irodalom története 1800-tól 1919-ig, szerk. Szegedy-Maszák Mihály – Veres András, Gondolat, Bp., 2007.

Szajbély, Csáth Géza élete és munkái. Régimódi monográfia, Magvető, Budapest, 2019, 165-182. (a *Művészetszemlélete és írói gyakorlata. Szabadja, A varázsló kertje* c. alfejezet)

Szilágyi Márton: „Mi vagyok én?” Arany János költészete, Kalligram, Budapest, 75-114, 264-279. (A *Toldi sikere és a trilógiává formálás mint életre szóló program* és *A Kapcsos Könyv mint a megkomponált verseskönyv kísérlete* című fejezetek)

Takáts József, Kemény Zsigmond és a rajongás politikai fogalma, *Holmi* 2012/10, 1212-1218.

Török, Zsuzsa: „Legtermékenyebb összes női íróink között”: [Beniczkné Bajza Lenke és a könyvipar a 19. század második felében](#)

In: Horváth, Iván; Balázs, Mihály; Bartók, Zsófia Ágnes; Margócsy, István (szerk.) *Magyar irodalomtörténet*
Budapest, Magyarország : Gépeskönyv (2020) Paper: <https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M244TOROBENI>

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
MAGYAR-ANGOL SZAK		
1. Bevezető szeminárium a 19. század második felének magyar irodalmába	szoros szövegolvasás, csoportmunka, kritikai vita	
2. Többszólamúság és szubjektumreprezentáció. Kemény Zsigmond: <i>Férj és nő</i> (1852)	idem	
3. Eposzírói elmélet és praxis. Arany János, <i>Buda halála</i> (1863), <i>Naiv eposzunk</i> (1860)	idem	
4. Stratégiák a közelmúlt megjelenítésére. Gyulai Pál: <i>Egy régi udvarház utolsó gazdája</i> (1867)	idem	
5. Műfaji változatosság Arany János nagyepikájában: <i>A nagyidai cigányok</i> (1852)	idem	
6. Metaműfajok hivatásosodása a század közepén: színikritika, irodalomkritika, irodalomtörténet Gyulai Pál, <i>Néhány szó a kritikáról</i> , Szépirodalmi Figyelő, 1861. febr. 27., márc. 6. 17-18. sz. 257–261., 273–276. Szász Károly, <i>Még néhány szó a kritikáról</i> , Szépirodalmi Figyelő, 1861. márc. 27., ápr. 3. 21-22. sz. 321–324., 337–340. Gyulai Pál, <i>Megint a kritikáról</i> , Szépirodalmi Figyelő, 1861. máj. 23., 27., júl. 4. 29-34-35. sz., 449–453., 529–532., 545–548. Salamon Ferenc, <i>Wohl Janka költeményei</i> . Szépirodalmi Figyelő, 1861. aug. 1., 8. 39-40. sz. 613–616., 629–632.	idem	

Szász Károly, <i>A kritikáról – egy kis toldalék</i> , Szépirodalmi Figyelő 1861. aug. 8., 40. sz. 638.		
Salamon Ferenc, <i>Az ember és író</i> , Szépirodalmi Figyelő, 1861. aug. 22., 29. 42-43. sz. 657–659., 673–675.		
7. Műfajtság és önreflexivitas kérdései egy Jókai-regény kapcsán. Jókai Mór: <i>Egy magyar nábob</i> (1853)	idem	
8. Művészetértelmezés Asbóth János regényében. Asbóth János: <i>Álmok álmodója</i> (1878)	idem	
9. Elbeszélő költemény – eposz – verses regény. Arany László: <i>A délibábok hőse</i> (1873)	idem	
10. Szigetmítosz és műfaji problematika Jókai Mór: <i>Ahol a pénz nem Isten</i> című regényében (1904)	idem	
11. A detektívtörténet mint történettípus változatai. Ambrus Zoltán: <i>A gyanú</i> (1900)	idem	
12. Mikszáth Kálmán: <i>Beszterce ostroma</i> (1895)	idem	
13. Bródy Sándor: <i>A nap lovagja</i> (1902)	idem	
14. A szubjektum elbeszélhetőségének kérdései Cholnoky László: <i>Prikk mennyei útja</i> című művében (1917)	idem	
MAGYAR-MÁS IDEGEN NYELVEK SZAK		
1. Bevezetés a “19. század” “második felének” “magyar” “irodalmáról” való történeti diskurzus problémáiba: korszakfogalom, cezúrák, irodalomfogalmak. Mitől és mikortól modern a modern magyar irodalom?	idem	
2. Poétikai megoldások Arany János költészetében: <i>Keveháza, Mint egy alélt vándor, Az örök zsidó, Rákóczié, A walesi bárdok, Sejtelem, A tölgyek alatt, Az ünneprontók, Vojtina-levelek</i> (a hallgatók csoportokban előzetes, írásos vázlatot készítenek az értelmezéseikről, ezt feltöltik a szeminárium Microsoft Teams-platfomjára, a szemináriumot követően pedig továbbírják ezt)	idem	
3. Irodalmi rendszer és testkánon: Arany János: <i>A nagyidai cigányok, Alkalmatosságra írott versek</i>	idem	
4. A Kazinczy-émlékünnepség <i>Akadémiai emlékkönyv a Kazinczy Ferenc születése évszázados ünnepéről</i> , Pest, 1859. – a Vasárnapi Újságnak az ünnepségekre vonatkozó szövegei és képei	idem	
5. Művészet-értelmezések a modernségben Kemény Zsigmond: <i>A szív örvényei</i> Asbóth János: <i>Álmok álmodója</i>	idem	
6. Az első nemzetközi összehasonlító irodalomtudományi folyóirat <i>Az Összehasonlító Irodalomtörténeti Lapok (később: Acta Comparationis Litterarum Universarum)</i> első évfolyamából (1877) a felvezető programszöveg, illetve a folyóirat első / utolsó három folyóiratszámának alapos ismerete kötelező	idem	
7. A nyomolvasás mint kulturális metafora a 19. század végén Ambrus Zoltán: <i>A gyanú</i> <i>Tóparti gyilkosság</i>	idem	
8. Ironikus prózapoétikai megoldások Jókainál Jókai Mór: <i>Egy komondor naplója, Egy magyar nábob</i>	idem	
9. Történetek a karrierről és a hivatásról	idem	

Arany László: <i>A délibábok hőse</i> Bródy Sándor: <i>A nap lovagja</i>		
10. Szerepjáték, felbomló személyiség: Cholnoky László, <i>Prikk mennyei útja</i>	idem	
11. Csáth Géza indulása: <i>A varázsló kertje (1908)</i> című kötet darabjai	idem	
12. Lovik Károly írói világa	idem	
13. A történelem színrevitele Mikszáth Kálmán <i>Új Zrínyiász</i> című regényében	idem	
14. Örület és modern prózapoétika Kosztolányi Dezső : a <i>Bolondok</i> című kötet anyaga	idem	

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szféra képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Szakszerű tájékozódás a 19. század második felének magyar irodalmának legfontosabb jelenségeiben és szövegeiben, a szakirodalom pontos értése és továbbgondolása.	L. a minimális követelményeknél	a jegy 2/3-a
10.5 Szeminárium	Alapos, szakszerű, kreatív munka, komplex csoportmunkába való beilleszkedés és kezdeményező szerep, szemináriumi dolgozat benyújtása	L. a minimális követelményeknél	a jegy 1/3-a

10.6 Minimális követelmények

A félévi vizsga az előadás és a szeminárium szövegeinek ismeretét, és az ezekre a szövegekre alapozott szövegértési képességeket és készségeket kívánja felmérni. A tárgy vizsgája két részvizsgából tevődik össze:

1. A *szemináriumi minősítést* (ami a végső jegy 1/3-a) a félévi szemináriumi munka és a szemináriumi dolgozat középátlagja adja. Ha ez eléri az átmenőt, akkor szóbeli vizsgával folytatódik a féléves vizsga. A szemináriumi dolgozatok elbírálási kritériumai: innovatív gondolatmenet, önálló, értelmező jellegű szövegkezelés, filológiai alaposág és pontosság. A szemináriumi jegyet a hallgatók az utolsó szemináriumot követően egyéni konzultáción beszélnek át a tanárral. A dolgozatok terjedelme: min. 10 oldal. A dolgozat leadásának határideje: 2024. május 20., 19 óra, kizárólag digitálisan a szemináriumi csoport Microsoft Teams-felületén.

A pótvizsgák írás- és szóbelijére bárki beléphet, de a szemináriumi jegy hiányában nem számolható végleges jegy mindaddig, amíg a hallgató nem szerzi meg az átmenő szemináriumi minősítést. A részjegyek még egy évig érvényesek.

2. *szóbeli vizsga* az előadás és szeminárium anyagából (Ez a végső jegy 2/3-át adja.)

Két szeminárium mulasztható. A részképzést, a fegyelmi ügyeket az érvényben levő egyetemi rendelkezések szerint kezelik a tárgy oktatói. A szakirodalom és szépirodalom nyilvános adatbázisokban el nem érhető része a tárgynak a MS Teams-mappájából és az Egyetemi Könyvtár rendszerén belüli szakmai mappájából tölthető el / olvasható el.

A kitöltés időpontja 2024. április 12.	Az előadásért felelős tanár aláírása	A szemináriumért felelős tanár aláírása
---	--------------------------------------	---

Az intézeti jóváhagyás időpontja 2024.04.16.	Az intézetvezető aláírása 	
A dékáni jóváhagyás időpontja	A felelős dékánhelyettes aláírása	A kar pecsétje